

Sygn. akt II Ca 1089/17

POSTANOWIENIE

Dnia 29 sierpnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Katarzyna Biernat-Jarek
Sędziowie:	SO Krzysztof Lisek SO Jarosław Tyrpa (sprawozdawca)

Protokolant: starszy protokolant sądowy E. H.

po rozpoznaniu w dniu 29 sierpnia 2017 r. w Krakowie

na rozprawie sprawy z wniosku I. B.

przy uczestnictwie P. B., R. B. i (...)

o zmianę stwierdzenia nabycia spadku

na skutek apelacji wnioskodawczynie od postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa – Podgórze w Krakowie z dnia 30 stycznia 2017 r., sygnatura akt XII Ns 892/16/P

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. stwierdzić, że wnioskodawczynie i uczestnicy ponoszą koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSO Jarosław Tyrpa SSO Katarzyna Biernat - Jarek SSO Krzysztof Lisek

UZASADNIENIE

Postanowienia z dnia 29 sierpnia 2017 roku.

Wnioskodawczynie I. B. w dniu (...) złożyła wniosek o zmianę postanowienia z dnia (...) o stwierdzeniu nabycia spadku po jej ojcu J. B., synu W. i B., zmarłym w dniu (...)w (...). Wnioskodawczynie powołała się na złożone w dniu (...) przed notariuszem T. S. oświadczenie o odrzuceniu spadku po ojcu. W dniu (...) przed tym samym notariuszem odrzuciła po nim spadek również w imieniu swojego małoletniego syna – K. Ż.. Oba te akty notarialne (odpowiednio (...)) zostały dostarczone do Sądu i znajdują się pod sygn. akt I Ns 1535/14/P oraz I Ns 2556/14/P.

Uczestniczka (...) pozostawiła wniosek do uznania Sądu.

Postanowieniem z dnia (...)Sąd Rejonowy dla Krakowa – Podgórze w Krakowie oddalił wniosek i stwierdził, że wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Za podstawę tego postanowienia zostały przyjęte następujące ustalenia faktyczne.

W dniu (...) I. B. (ówcześnie Ż.) przed notariuszem T. S. odrzuciła spadek po swoim ojcu J. B., synu W. i B.. W dniu (...)uczyniła to również w imieniu swojego małoletniego syna, K. Ż..

Sąd Rejonowy dla Krakowa – Podgórze w Krakowie, Wydział XII Cywilny, prowadził postępowanie spadkowe z wniosku (...)po zmarłym w dniu (...) J. B.. Postępowanie to toczyło się pod sygn. akt XII Ns 1473/15/P. W postanowieniu z dnia (...)Sąd stwierdził, że spadek po J. B. nabyli na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza P. B. oraz wnioskodawczyni w niniejszej sprawie – I. Ż. – każde po 1/2 części. Wnioskodawczyni brała udział w postępowaniu spadkowym w sprawie o sygn. akt XII Ns 1473/15/P. Została ona prawidłowo zawiadomiona o terminie rozprawy, która odbyła się (...)– zawiadomienie odebrał domownik wnioskodawczyni w dniu (...)Jednakże wnioskodawczyni nie stawiała się na rozprawie, nie sporządziła żadnego pisma procesowego i nie zareagowała na zawiadomienie. Uznała, że (...)lata wcześniej skutecznie odrzuciła spadek przed notariuszem i że jest to w pełni wystarczające; była przekonana, że Sąd o tym wie, dodatkowo stawiennictwo na rozprawie nie było obowiązkowe, w związku z czym nie przyszła na rozprawę.

Sąd pierwszej instancji odwołując się do treści art. 679 k.p.c. zwrócił uwagę, że zainteresowany, który był uczestnikiem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku, winien wykazać szczególnie przesłanki swego żądania, czyli podstawę, której nie mógł powołać w poprzednim postępowaniu oraz zachowanie rocznego terminu, który biegnie od chwili, w której uzyskał możliwość powołania się na nią. Wskazał, że postępowanie przewidziane w art. 679 k.p.c. nie służy i nie może być wykorzystywane jako środek do usunięcia skutków bezczynności lub błędów uczestników postępowania spadkowego czy też skutków ich nieznanomości prawa ani nawet błędów sądu. Wnioskodawca obowiązany jest wykazać istnienie przeszkody obiektywnej, uniemożliwiającej mu powołanie w sprawie spadkowej okoliczności uzasadniającej odmienną podstawę lub porządek dziedziczenia. Artykuł 679 k.p.c. przewiduje więc uprawnienie polegające na żądaniu zmiany postanowienia spadkowego, zarazem poważnie je ograniczając - w zakresie wymaganych podstaw żądania i terminu - w stosunku do osób uczestniczących w pierwszym postępowaniu. Ograniczenia dotyczące tego kręgu zainteresowanych polegają na wyłączeniu uprawnienia do zgłaszania, jako podstawy żądania zmiany postanowienia, twierdzeń i wniosków dowodowych, które mogły być, a nie zostały, zgłoszone w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku. Celem ograniczenia jest to, by uczestnik poprzedniego postępowania nie mógł się domagać zmiany prawomocnego postanowienia na podstawie, którą mógł poprzednio powołać. Ograniczenie to traktuje się jako prekluzję uprawnienia. Jest ono podyktowane potrzebą ochrony stabilności stwierdzonego prawomocnym orzeczeniem porządku dziedziczenia. Z tego też względu oraz z uwagi na wyjątkowy charakter uregulowania zawartego w art. 679 k.p.c., przepis podlega wykładni ścisłej, gdyż dopuszczenie możliwości zmiany prawomocnego postanowienia powinno być ograniczone, zwłaszcza, gdy z wnioskiem występuje osoba która była uczestnikiem wcześniejszego postępowania.

Ponieważ wnioskodawczyni była uczestniczką postępowania w sprawie spadkowej po jej ojcu (sygn. akt XII Ns 1473/15/P) i była bierna w trakcie całego tamtego postępowania – nie wyraziła żadnego stanowiska odnośnie do żądania wniosku, nie zaskarżyła wydanego przez Sąd orzeczenia, to nie sposób uznać, że zaistniała w jej przypadku obiektywna, uniemożliwiająca jej powołanie w sprawie spadkowej, okoliczność uzasadniająca odmienną podstawę lub porządek dziedziczenia (taką jak chociażby fakt odrzucenia spadku).

O kosztach postępowania Sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

W apelacji od powyższego postanowienia wnioskodawczyni I. B. wniosła o jego zmianę poprzez uwzględnienie wniosku i zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje. Zaskarżonemu postanowieniu zarzuciła naruszenie art. 679 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż stan faktyczny niniejszej sprawy nie daje podstaw do zmiany postanowienia w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku, co miało wpływ na wynik postępowania

albowiem doprowadziło do oddalenia wniosku. Wnioskodawczyni zarzuciła, iż nie miała wiedzy o tym, że informacja o odrzuceniu przez nią spadku nie była znana sądowi prowadzącemu sprawę spadkową z urzędu. Nie była ona wskazana również we wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, jako osoba uprawniona do dziedziczenia. Poinformowana przez notariusza, że protokół odrzucenia spadku został przesłany do sądu mogła pozostawać w usprawiedliwionym przekonaniu, że nie musi podejmować żadnych dodatkowych czynności w sprawie. Skarżąca wskazała też, że wydanie orzeczenia w sprawie XII Ns 1473/15/P doszło na skutek błędów sądu spadku, który nie zweryfikował faktu odrzucenia spadku, choć okoliczność ta winna być mu znana z urzędu.

Uczestniczka (...)pozostawiła wniosek do uznania Sądu, niemniej zarzuciła, że podniesione przez wnioskodawczynię okoliczności nie mogą stanowić podstawy zmiany prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Jak słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji możliwość zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku w trybie art. 679 k.p.c. przez uczestnika tego postępowania została ograniczona do podstawy, której uczestnik ten nie mógł powołać w tym postępowaniu, a wniosek o zmianę składa przed upływem roku od dnia, w którym uzyskał tę możliwość. Trafnie także wskazał ten Sąd, co wielokrotnie podkreślał też Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie, że postępowanie przewidziane w tym przepisie nie służy i nie może być wykorzystywane jako środek do usunięcia skutków bezczynności lub błędów uczestników postępowania spadkowego, czy też skutków ich nieznamośności prawa, ani nawet błędów sądu (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2004 r. III CK 82/03, z dnia 6 czerwca 2007 r. III CSK 19/07 oraz z dnia 15 stycznia 2016 r., I CSK 1079/14). Chociaż jest ono postępowaniem autonomicznym, ma jednak charakter „wznowieniowy”, co uwidacznia się przede wszystkim w tym, że uczestnik postępowania spadkowego tylko wtedy może skutecznie żądać na podstawie art. 679 § 1 k.p.c. zmiany postanowienia spadkowego jeżeli wykaże, jak przy wznowieniu postępowania, szczególnie przesłanki swojego żądania, czyli podstawę, której nie mógł powołać w poprzednim postępowaniu oraz zachowanie rocznego terminu określonego w tym przepisie. Obowiązany jest wykazać istnienie przeszkody obiektywnej, uniemożliwiającej mu powołanie w sprawie spadkowej okoliczności, uzasadniającej odmienną podstawę lub porządek dziedziczenia (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 kwietnia 2008 r. II CSK 573/07 i z dnia 21 grudnia 2011 r. IV CSK 199/11).

Jeżeli zatem uczestnik postępowania spadkowego nie ujawnił w jego toku faktu złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, to podlega on ograniczeniom przy zgłoszeniu wniosku w trybie art. 679 k.p.c. Dla możliwości zmiany postanowienia w trybie art. 679 k.p.c. na żądanie uczestnika, który brał udział w poprzednim postępowaniu, jeśli okoliczność, która stanowi uzasadnienie wniosku zmiany postanowienia była mu znana w czasie tamtego postępowania, nie ma znaczenia to, czy do wydania postanowienia nastąpiło z przyczyn leżących po stronie sądu, ani nawet to, czy postanowienie to jest wadliwe. Art. 679 k.p.c. nie umożliwia bowiem wzruszenia prawomocnego postanowienia spadkowego w każdej sytuacji, także wówczas, gdy postanowienie jest obarczone wadą, ale tylko na zasadach ściśle w nim określonych. Skoro zaś w sprawie poza sporem pozostaje to, że wnioskodawczyni, która była uczestniczką postępowania spadkowego po swoim ojcu, nie przedstawiła Sądowi znanego jej faktu odrzucenia przez siebie spadku, to nie może obecnie żądać na podstawie art. 679 § 1 k.p.c. zmiany postanowienia spadkowego, na stwierdzające nabycie spadku z uwzględnieniem tego oświadczenia, gdyż okoliczność tę mogła powołać już w postępowaniu spadkowym. Zaniechania sądu spadku w celu ustalenia, czy inni spadkobiercy nie złożyli oświadczenia o odrzuceniu spadku, czy przekonanie wnioskodawczyni, iż sądowi znany jest ten fakt z urzędu, z punktu widzenia regulacji z art. 679 k.p.c., są obojętne.

Na marginesie tylko należy zauważyć, że wnioskodawczyni, która usprawiedliwia swoją bezczynność m.in. tym, że nie została wskazana we wniosku jako spadkobierczyni, całkowicie pomija to, że pomimo jej niewskazania we wniosku jako spadkobierczyni sąd spadku jednak wezwał ją do udziału w sprawie w charakterze uczestniczki. Nie można zatem podzielić argumentacji apelacji, iż wnioskodawczyni mogła pozostawać w usprawiedliwionym przekonaniu, że nie musi podejmować żadnych czynności, skoro została wezwana do udziału w sprawie, pomimo tego, że nie została wskazana jako spadkobierczyni we wniosku o stwierdzenie spadku. W takiej sytuacji zupełna bierność oraz całkowite zignorowanie korespondencji z sądu nie było usprawiedliwione i wymagało minimalnego zaangażowania, jak choćby

zainteresowania się wynikiem rozprawy, o której wnioskodawczyni przecież została zawiadomiona. Umożliwiłoby to wnioskodawczyni wniesienie apelacji w zwykłym toku instancji, bez konieczności sięgania do art. 679 k.p.c., który stanowi wyjątek od możliwości wzruszenia prawomocnych orzeczeń sądowych, i jako taki wymaga ścisłej wykładni, zwłaszcza, gdy z wnioskiem o zmianę występuje uczestnik poprzedniego postępowania, podnosząc okoliczność znaną mu wcześniej.

Z tych też przyczyn apelacja jako nieuzasadniona podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

SSO Jarosław Tyrpa SSO Katarzyna Biernat - Jarek SSO Krzysztof Lisek